

nr.: 2.078.220

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

P A N O R A M A

periode 1 oktober 1987 - 1 april 1988

ALGEMENE EN KABINETSANGELEGENHEDEN

Parlementaire aangelegenheden

1. Bezoek Eerste Kamer-lid

Met de mondelinge behandeling in de Eerste Kamer van het wetsvoorstel op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in het vooruitzicht heeft de heer Tjeenk Willink een bezoek aan de Dienst gebracht. Het hoofd van de Dienst en een hoofdamtenaar hebben met hem diepgaand van gedachten gewisseld over een aantal fundamentele aspecten van het werk van een dienst als de BVD in onze democratische samenleving.

2. Vaste Commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

In december 1987 bracht de commissie schriftelijk verslag uit van haar werkzaamheden in de periode van 7 maart 1985 tot 30 november 1987. Met het oog op de behandeling ervan door de Tweede Kamer zijn ten behoeve van de Minister notities opgesteld.

3. Kamervragen

Het lid van de Tweede Kamer Van Es (PSP) stelde in november 1987 vragen over de registratie van reizigers naar Oostbloklanden en in januari 1988 over vermeende contacten tussen de BVD en de Industriebond FNV. Bij de begrotingsbehandeling in de Eerste Kamer stelde de PSP vragen over de begroting van de Dienst, de PID en de brochure "Hoezo, BVD?"

Wetgevingsaangelegenheden

1. Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (WIV)

Het wetsvoorstel - bij de voorbereiding waarvan de Dienst vanaf het begin nauw betrokken is geweest - is op 1 december 1987 zonder stemming door de Eerste Kamer aangenomen. De fracties van de CPN en de PSP is aantekening verleend, dat zij geacht wensen te worden tegen te hebben gestemd. Op 1 februari 1988 is de Wet in werking getreden.

2. Uitvoeringsregelingen WIV

Ambtelijk is overeenstemming bereikt over de door de Dienst opgestelde uitvoeringsregelingen. Het gaat hierbij om de privacy-regeling BVD, de machtigingsregeling voor het verkrijgen van bepaalde persoonsgegevens ex artikel 17 en een lijst van landen waarvoor op grond van artikel 21 een reisverbod geldt.

Op verzoek van de Coördinator voor de I&V-diensten heeft de Dienst medewerking verleend bij het opstellen van een privacy- en machtigingsregeling ten behoeve van de IDB en de MID. De BVD-machtigingsregeling is inmiddels door de betrokken bewindslieden vastgesteld.

Voorts heeft de Dienst een begin gemaakt met de voorbereiding van een voorstel tot regeling van de verstrekking van persoonsgegevens aan derden, alsmede van een algemene maatregel van bestuur waarbij de grensbewakingsambtenaren worden aangewezen die werkzaamheden verrichten ten behoeve van de BVD.

3. Ambtenarenwet

- a. In overleg met de Dienst is een voorstel tot wijziging van deze wet zodanig aangepast, dat de bepalingen inzake aanstelling en ontslag ook van toepassing zijn op vertrouwensfuncties bij de lagere overheden.
- b. Op verzoek van AJZ/DCMP is naar aanleiding van vragen in het voorlopig verslag - via buitenlandse zusterdiensten - nagegaan welke regelingen er bestaan in enkele andere landen en bij de NAVO met betrekking tot zgn. reisbeperkingen.
- c. De Dienst is thans betrokken bij de ambtelijke voorbereiding van een herziening van de bepalingen betreffende het veiligheidsonderzoek.

4. Overige regelingen

- a. Een werkgroep van BVD en MID heeft een concept-convenant opgesteld, dat momenteel door de diensten wordt bestudeerd.
- b. Op verzoek van het Ministerie van Algemene Zaken heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de SG van AZ, CZW en Justitie over de juridische problemen met betrekking tot het meeschrijven van telexberichten. Dit heeft geresulteerd in een ministerieel besluit van de Minister-President, de Minister van Justitie, de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister van Verkeer en Waterstaat, waarin is vastgelegd dat zij een bijzondere last als bedoeld in artikel 139c WvSr ook zullen geven voor het opnemen van berichten, niet zijnde gesprekken, in gevallen waarin zulks nodig is in het belang van de veiligheid van de Staat.

Gerechtelijke procedures

1. Administratiefrechtelijke

De Afdeling rechtspraak van de Raad van State heeft de Minister in het gelijk gesteld naar aanleiding van een aantal beroepschriften tegen de weigering mede te delen of de BVD over gegevens omtrent verzoekers beschikt. De Afdeling is van oordeel dat door mede te delen of de BVD over gegevens beschikt de veiligheid van de Staat zou kunnen worden geschaad. Deze uitspraak bevestigt dat bij verzoeken om kennisneming van actuele gegevens in beginsel kan worden volstaan met het antwoord, dat geen mededeling wordt gedaan of al dan niet over gegevens wordt beschikt.

2. Straf(proces)rechtelijke

- a. Op verzoek van een rechter-commissaris belast met een gerechtelijk vooronderzoek is vanwege de Dienst een verklaring afgelegd met betrekking tot de bewering van een verdachte dat hij goederen had verduisterd in verband met zijn werkzaamheden voor de BVD.
- b. In het kader van een strafproces tegen de verdachten van de gewelddadigheden tijdens en na de ontruiming van een kraakpand in Nijmegen heeft een rechter-commissaris de hoofdcommissaris van gemeentepolitie, mede in zijn hoedanigheid als ambtenaar aangewezen om ten behoeve van de BVD werkzaamheden te verrichten, verzocht een getuigenis af te leggen. In verband daarmee heeft een hoofdamtenaar van de Dienst de hoofdcommissaris desgevraagd geadviseerd over de te volgen gedragslijn en hem uitgebreid geïnformeerd over de juridische aspecten van de in te nemen positie. Tijdens het verhoor, waarbij drie advocaten van de verdachten en de Officier van Justitie aanwezig waren, heeft de rechter-commissaris erin toegestemd, dat de hoofdcommissaris geen mededelingen deed over modus operandi en operationele activiteiten van de PID/BVD.

3. Civielrechtelijke

In de al jaren slepende Wilman-zaak zijn, behoudens een verzoek van Wilman om een onderhoud met de Minister waarop afwijzend is beslist, geen nieuwe ontwikkelingen te melden.

Klachten

1. Nationale ombudsman

De Nationale ombudsman heeft de twee bij hem in behandeling zijnde klachten afgedaan. Eén klacht heeft hij als ingetrokken beschouwd. Zijn oordeel over de andere klacht luidt: "behoorlijk". Op 21 januari 1988 heeft de heer Oosting, die per 1 oktober 1987 in functie is getreden, een kennismakingsbezoek aan het hoofd van de Dienst gebracht.

2. Overige klachten

Naar aanleiding van een door de Dienst ingesteld onderzoek is bij de Minister een klacht ingediend. De klaagster heeft na een persoonlijk gesprek met twee BVD-medewerkers te kennen gegeven haar klacht als afgehandeld te beschouwen.

Algemeen

1. WOB-verzoeken

Het totaal aantal verzoeken om inzage in actuele en BNV-dossiers bedroeg in de verslagperiode vijftien. Twaalf hiervan werden ingediend kort na de publikatie van het verslag van de vaste Commissie en de daarmee gepaard gaande persberichten over de passage betreffende WOB-verzoeken in het verslag. Het aantal WOB-verzoeken lijkt zich thans te stabiliseren.

2. Brochure

Na aanvaarding van het wetsvoorstel op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten heeft de Minister de door de Dienst samengestelde brochure over de BVD aangeboden aan de voorzitter van de Eerste Kamer. De Stafafdeling Voorlichting heeft zorggedragen voor toezending aan met name bewindslieden, Kamerleden en journalisten.

3. Computertechnologie en terrorisme

In studie is een verzoek van de PG Den Haag om te bezien of een werkgroep dient te worden gevormd in verband met het gebruik van de moderne computertechnologie door terroristische groepen.

4. Adviezen

Ook in deze periode zijn over allerlei uiteenlopende onderwerpen juridische en beleidsadviezen uitgebracht.

Personenverkeer Benelux/Schengen

- De Benelux-commissies voor het Personenverkeer zijn enkele keren bijeen geweest. De agenda wordt beheerst door (de implicaties van) het Akkoord van Schengen.
- Ook is de Dienst door een hoofdamtenaar vertegenwoordigd in de werkgroepen "Politie en Veiligheid", "Personenverkeer" en de subwerkgroep "Grensbewaking en grenscontrôle" ter uitwerking van het Akkoord van Schengen. De belangen van alle vijf (Benelux, BRD en Frankrijk) veiligheidsdiensten worden in deze werkgroepen behartigd door vertegenwoordigers van de Benelux-diensten. Deze belangen bestaan vooral op de gebieden van de (verscherpte) wijze van grensbewaking aan de buitengrenzen, deelneming aan een Schengen signaleringssysteem en beleid en uitvoering bij het verstrekken van visa. Er is een begin gemaakt met de opzet van een "Schengen-werkgroep veiligheidsdiensten" van alle vijf landen.

Relatie met buitenlandse diensten

In oktober was het hoofd van de Dienst gastheer van de halfjaarlijkse bijeenkomst van Hoofden van Westeuropese Veiligheidsdiensten. Deze in Middelburg gehouden vergadering zette zowel organisatorisch als inhoudelijk een nieuwe trend voor deze besprekingen, een initiatief dat door de collegae hogelijk op prijs werd gesteld. Het veel meer praktijk-gerichte overleg dat als gevolg van die nieuwe aanpak kon plaatsvinden resulteerde in concrete werkafspraken op diverse terreinen (o.m. uitwisseling van informatie over gevolgen van PNG-verklaringen, regelmatig overleg van experts m.b.t. Koerdisch terrorisme e.d.).

Tijdens de verslagperiode werd overleg gepleegd met enkele Scandinavische diensten (de Noorse en de Zweedse) waarmee tot dan toe een slechts oppervlakkige band bestond. Contacten over en weer leidden tot afspraken voor nauwere samenwerking. In Portugal werd nadrukkelijk contact gelegd met de nieuwe civiele dienst die fasegewijs bezig is de deels nog bij de militairen berustende BVD-taken over te nemen.

De bestaande relaties met de westerse veiligheidsdiensten (bilateraal, zowel als multilateraal in Benelux, EG- en NATO-verband) alsmede die met de grote westerse inlichtingendiensten leidden net als in voorgaande perioden tot intensieve correspondentie en - op ad-hoc basis - tot werkoverleg.

Nieuw waren een op initiatief van de Dienst tot standgekomen beraad van enkele inlichtingen- en veiligheidsdiensten ter bespreking van operationele samenwerking op contra-terreur-terrein en de deelneming van de Dienst aan werkoverleg van de Franse, Britse en Westduitse veiligheidsdiensten op contra-spionage-gebied (het feit dat de Dienst, als enige dienst van een klein land hiervoor werd uitgenodigd, toonde de internationale erkenning van ons werk op dat terrein).

Een bijzonder beroep op de Dienst werd gedaan door de Griekse veiligheidsdienst, die als onderdeel van een vernieuwingsproces behoefte heeft aan opleiding van enkele medewerkers door een vertrouwde dienst waarbij bewust gekozen werd voor een niet-groot Europees land. Een stage en ter beschikkingstelling van opleidingsmateriaal vormden daarvan het eerste resultaat.

Relaties met de politie, de binnenlandse zusterdiensten en andere (beleids)instanties.

a. Overlegstructuren

Tijdens de verslagperiode heeft het hoofd van de Dienst deelgenomen aan zes CVIN-bijeenkomsten, zes vergaderingen van de zgn. Grote Driehoek en één ASTA-vergadering.

b. Politie

- Begin maart 1988 is op de door de Dienst georganiseerde ID-conferenties de inhoud van de Wet I&V-diensten toegelicht. Tevens is de PID-medewerkers daarbij de nieuwe SAPID (Samenwerkingsregeling BVD-PID) aangeboden en is de inhoud ervan toegelicht. Voorzien wordt dat de reisbeperking voor PID-personeel op zodanige weerstanden zal stuiten, dat hierdoor de belangstelling voor een PID-functie enigszins zal afnemen.
- Door en bij de PID-Nijmegen wordt momenteel met vrucht gewerkt aan het proefproject Automatisering PID's. Een presentatie van de resultaten bracht onlangs enige kleine tekortkomingen aan het licht. Hieraan zal verder worden gewerkt. Wat echter nog meer inspanningen zal vergen is het vervolgens opzetten van een algemeen bruikbaar PID-systeem. Duidelijk lijkt dat de Dienst thans niet voldoende geëquipeerd is (zowel personeel als financieel) om een zo complex project aan te vatten. Dit is betreurenswaardig omdat de PID'en op dit vlak van de Dienst - met recht - sturing en coördinatie verwachten. Derhalve wordt thans bezien of het mogelijk is voor dit vervolgtraject een externe expert aan te trekken.
- In de verslagperiode is regelmatig overleg gevoerd met medewerkers van de MID en DJZ van het Ministerie van Defensie om te komen tot een samenwerkingsregeling MID-BVD. Voornaamste strijdpunt in dit overleg wordt gevormd door de zgn. hekken-theorie, inhoudende dat de MID alleen binnen de sfeer van het Ministerie van Defensie zelfstandig mag optreden. Daarnaast is in de SAPID vastgelegd om BVD-gegevens niet meer door de PID-en maar alleen door de BVD zelf te laten verstrekken aan de MID. Binnen de Dienst moet nog worden bezien wat hiervan de personele en organisatorische consequenties zijn.

- Ernstige problemen binnen de ID van de GP Amsterdam hebben ertoe geleid dat deze ID - overigens in het kader van een algemene reorganisatie van dit politiekorps - een andere plaats gekregen heeft in de organisatie en dat de gehele leiding van de ID is, respectievelijk wordt vervangen. Een en ander is verlopen in nauw overleg met de Dienst, zonder dat wij overigens enige invloed hebben kunnen uitoefenen op de personele kanten van deze zaak.

Interne beveiliging

Langs operationele weg werd vastgesteld, dat van bepaalde zijde verhoogde aandacht bestaat voor gebouwen, personeel en kentekens van het wagenpark van de Dienst. Door dislocatie van de gebouwen konden slechts beperkte middelen worden ingezet om deze dreiging het hoofd te bieden. Naast organisatorische maatregelen werden, waar nodig, briefings gegeven aan operationele medewerkers en personeel van de vervoersafdeling van de Dienst. Enige observatie-akties, zonder causaal verband met het voorgaande, werden onderkend en gedeeltelijk geneutraliseerd. Waar mogelijk werd door het personeel van de interne beveiliging aandacht besteed aan de directe omgeving van de hoofdgebouwen.

De huidige maatregelen om het toezicht op het fotokopiëren van dienstdokumenten te vergroten zijn op dit moment toereikend. Desalniettemin zal worden gezocht naar een werkelijke security-copier om tot een afdoende oplossing te komen.

Ter voorkoming van een versnipperde aandacht op het terrein van de personele beveiliging, wordt gestreefd naar de introductie van een periodiek (één maal per vijf jaar) diepgaand beveiligingsgesprek.

De complexiteit van de toeneming van geautomatiseerde bestanden vraagt een groeiende aandacht m.b.t. de beveiligingsaspecten.

Nieuw gebouw

Eind 1987 zag het er naar uit dat het projekt Leidschendam wegens het ontbreken van de financiële middelen niet zou kunnen doorgaan. De Dienst zou ook in de toekomst aan de President Kennedylaan blijven en daar in 1993 de beschikking krijgen over de panden 7 en 15. Voor de periode 1988 tot 1993 zouden als tijdelijke maatregel enkele etages in pand 21 worden vrijgemaakt. In januari 1988 lanceerde de Rijksgebouwendienst echter een voorstel om in de toekomst het "Transistorium" te verkopen en de in de meerjarenraming opgenomen gelden voor de renovatie van dat pand naar het projekt Leidschendam over te hevelen. Dit voorstel werd door de Raad van de Rijksdienst en de Ministerraad overgenomen, zodat de Dienst toch naar Leidschendam zal gaan.

Het ontwikkelde voorlopig ontwerp is wegens de overruimte terzijde geschoven. Het is nu de bedoeling om twee van de drie bestaande torens te slopen en op de vrijkomende ruimte een nieuw gebouw op maat neer te zetten. Aangezien de benodigde gelden voor het grootste deel eerst in 1992 beschikbaar komen kan realisatie vooralsnog niet voor 1993 plaatsvinden. De toezegging van de Rijksgebouwendienst om tot 1993 een tijdelijk maatregel te treffen is, zoals dat met toezeggingen van de Rijksgebouwendienst herhaaldelijk blijkt te gaan, weer ingetrokken.

Directie B

Relaties

Regelmatig werd ten behoeve van de regering, justitiële en bestuurlijke autoriteiten, binnenlandse en buitenlandse zusterdiensten en de NAVO gerapporteerd over anti-democratische en politiek-terroristische organisaties en personen, zowel van Nederlandse als van buitenlandse origine, alsmede over ontwikkelingen en gebeurtenissen in de sfeer van het politiek gewelddadig activisme.

Met de inlichtingendiensten van Rijks- en Gemeentepolitie werd intensief werkoverleg gevoerd en informatie uitgewisseld. Wekelijks werden voorts met de Bijzondere Zaken Centrale van de CRI gegevens uitgewisseld over te plegen of gepleegde misdrijven in de sfeer van het politiek gewelddadig activisme en het politiek terrorisme. Mede hierdoor was de plaatselijke politie in staat een aantal van deze misdrijven te voorkomen dan wel gecontroleerd te laten verlopen.

Tweemaal per maand werd in de Technische Evaluatie Commissie met vertegenwoordigers van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (O.O. en V.) en Justitie (CRI en Dir. Pol. en Vreemdelingenzaken) overleg gepleegd over beveiligingsadviezen met betrekking tot diplomatieke objecten.

De ministeriële aanwijzing om de inspanningen ten aanzien van het politiek gewelddadig activisme te intensiveren leidde o.m. tot intensieve en vruchtbare werkkontakten met het Landelijk Coördinatie Team (LCT).

Voorts was er geregeld overleg met de militaire zusterdienst en zijn onderdelen inzake radicale vormen van activisme in de anti-militaristische sfeer. Ten dienste van de beeldvorming met betrekking tot Suriname vond regelmatig overleg plaats met de IDB en met het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Met buitenlandse zusterdiensten werd mondeling en schriftelijk bi- zowel als multilateraal informatie uitgewisseld op het gebied van politiek terrorisme, rechts-extremisme, heimelijke politieke beïnvloeding en politiek gewelddadig activisme.

Communisme

In het kader van een algemene oriëntatie wordt vanuit open bronnenmateriaal de ontwikkeling van de CPN gevolgd. Deze partij nam deel aan de informele bijeenkomst die de CPSU tijdens de herdenking van de oktober-revolutie in Moskou belegde. In een tijdens die bijeenkomst uitgesproken rede bevestigde CPN-voorzitter de verbondenheid van de CPN met de internationale communistische beweging. Door deze oriëntatie van de CPN op de traditionele taken van een communistische partij bleef er voor het orthodoxe Verbond van Communisten in Nederland (VCN) weinig manoeuvreerruimte. In de internationale arena is het contact van het VCN beperkt tot enkele politiek verwante splinter-groepen die in hun land het "Eurocommunisme zonder voorbehoud bestrijden". Nationaal wordt soms met succes samengewerkt met de werkgroep "Marxisme en Klassenstrijd" in de CPN, die haar activiteiten richt op het herstellen van de eenheid van communisten binnen de CPN.

De Socialistiese Partij (SP) manifesteert zich publiekelijk vooral op het vlak van de milieu-vervuiling. De SP stelde in november jl. tijdens een feestelijk congres een nieuwe beginselverklaring en nieuwe statuten vast, waarin de SP feitelijk wordt gekenschetst als een stalinistisch georganiseerde partij. Naar buiten toe wordt die typering zorgvuldig verhuld.

Afsplitsingen van de PSP en restanten van voormalig maoïstische clubjes vormden een nieuwe, stalinistisch georiënteerde partij: de Revolutionair Socialistische Partij.

De Dienst zal aan de RSP enige aandacht besteden, teneinde de betekenis nader te kunnen duiden.

Heimelijke Politieke Beïnvloeding

De aandacht van de Dienst voor het verschijnsel van heimelijke beïnvloeding is in de verslagperiode teruggebracht. Geconstateerd kan worden dat de directe benadering van het Westen door de Sovjets - althans tijdelijk - het belang heeft verminderd van de traditionele instrumenten tot beïnvloeding van de meningsvorming in het Westen. De internationale frontorganisatie en de Nederlandse affiliaties daarvan zetten hun activiteiten overigens wel voort en proberen aan te haken aan de huidige Sovjet-politiek.

Troskisme

De inlichtingenpositie van de Dienst binnen het troskisme verbetert langzaam tot een minimaal aanvaardbaar niveau. De SAP werkt gestaag verder aan de realisering van de congresbesluiten m.b.t. de "inplanting" van de organisatie in sleutelbedrijven en in de vakbeweging. In internationaal verband staat de voorbereiding op het trotskistisch wereldcongres (tendens Verenigd Secretariaat) op de voorgrond.

Rechts-extremisme

Zowel nationaal als internationaal lijkt voor extreem rechts de periode van teruggang voorbij te zijn.

De Centrum Democraten, wellicht inspiratie en optimisme puttend uit contacten met Le Pen's Front National, lijken in organisatorisch opzicht in herstel.

Meer opvallend is de groei die het neo-fascistische Jongeren Front Nederland doormaakt. De aanhang (leden en sympathisanten) wordt thans geschat op 200 personen. Het JFN recruteert zijn leden vooral onder randgroepjongeren, punkers en voetbalvandalen. De Nederlandse tak van het (in Westduitsland verboden) Aktionsfront Nationaler Socialisten (ANS) ondervindt weinig weerklank voor de openlijke verkondiging van het nationaal-socialisme. De in JFN en ANS georganiseerde jongeren tenderen naar een hantering van geweld tegenover tegenstanders. Een poging tot verstoring van een anti-fascistische demonstratie in Den Haag in oktober jl. werd - na informatie van de Dienst - door de Haagse politie in de kiem gesmoord.

Deze ontwikkelingen waren voor de Dienst aanleiding extra capaciteit aan de taken m.b.t. het rechts-extremisme toe te wijzen en te besluiten de internationale samenwerking op dit gebied verder te intensiveren.

Politiek (gewelddadig) activisme

Hoewel in het aantal vanuit de Beweging ondernomen acties nauwelijks wijziging is gekomen, zijn er wel veel minder mensen bij betrokken dan voorheen en is mede daardoor ook in de Beweging het gevoel ontstaan, dat het politiek activisme veel van zijn vroegere elan heeft verloren. De recente opheffing van het actieblad BLUF! is er een gevolg van. Vanuit enkele sectoren van de Beweging wordt geprobeerd hierop in te spelen en de Beweging in een meer radicale richting te beïnvloeden. Van betekenis was in dit verband het congres Solidariteit en Verzet (eind oktober 1987 in Arnhem), waar door een groep van oudere "anti-militaristen" voor een 150-tal vooraanstaande activisten een "anti-imperialistische" analyse werd gepresenteerd van de maatschappelijke verhoudingen en de strijd daartegen op deelgebieden in een gezamenlijk perspectief werd geplaatst. De discussie daarover is nog niet uitgewoed en heeft blijkens de betreffende claimbrief een gewelddadige component gekregen door de poging tot aanslag op het paspoortbedrijf KEP. De initiators van genoemd congres, alsmede de betrokkenen bij de poging tot aanslag komen uit de activistische sector, waaraan ook andere (waaronder Rara-)* aanslagen worden toegeschreven. Ook vanuit de Harde Kern van de kraakbeweging wordt geprobeerd de Beweging verder te radicaliseren door hetzes tegen geestverwanten, die niet fanatiek genoeg zijn in de afwijzing van contacten met de overheid. Het "anti-militaristisch elan" wordt na het wegvallen van "Woensdrecht" vooral gaande gehouden door de groepering Bonk.** Dit gebeurt o.m. door middel van maandelijkse demonstraties bij veronderstelde kernwapen-opslagplaatsen en het ageren tegen "de Nederlandse betrokkenheid bij de Golfoorlog" bij enkele bedrijven.

De aanhouding op 11 april door het Landelijk Coördinatie Team van 8 verdachten van 15 misdrijven waaronder die geclaimd door Rara vormt de climax van een jaar van intensieve samenwerking tussen dit politieteam en de BVD. De aandacht voor de situatie in Zuid-Afrika is in de Beweging nog zeer levend. Daarvan bleek o.a. door de gelijktijdige acties bij 36 Shell-pompstations begin maart. De acties zijn bedoeld als het begin van een langdurige campagne tegen Shell. In deze campagne ligt het accent vooral bij de inhumane aspecten van de apartheid en minder bij apartheid als speerpunt van het imperialistische systeem. Dit laatste was uitgangspunt voor aanslagen voor Rara-groepering, die overigens aan deze campagne wel heeft bijgedragen.

* Revolutionaire Anti-Racistische Actie

** Burgelijke Ongehoorzaamheid en Non Koöperatie

Terrorisme

Links-Extremistisch Terrorisme

In samenwerking met buitenlandse zusterdiensten is intensief aandacht besteed aan lijnen vanuit de links-extremistische terroristische organisaties in de ons omringende landen naar Nederland.

Palestijns terrorisme

1987 stond wat betreft de P.L.O. in het teken van de eenheid. De 18e P.N.C.-vergadering, gehouden in Algiers van 20 tot 26 april, bracht inderdaad enige eenheid binnen de P.L.O., hetgeen tot gevolg had dat ARAFAT iets steviger in het zadel kwam te zitten. De politieke consequenties hiervan hebben onze aandacht gehad.

Veel aandacht werd besteed aan [redacted], de nieuwe P.L.O.-vertegenwoordiger in Nederland. Hij volgde de op 9 augustus overleden [redacted] op en heeft tot nu toe blijk gegeven van een grote intelligentie en van uitstekende diplomatieke vaardigheden, welke hij aanwendt om met veel succes de sympathie voor de Palestijnse zaak in Nederland te doen toenemen. Dit onderwerp van belangstelling brengt regelmatig contact met het Ministerie van Buitenlandse Zaken met zich mee.

De El Fatah-vertegenwoordiger in Nederland blijft de nodige aandacht vergen. In oktober 1987 startte hij de opbouw van een nieuwe El Fatah-infrastructuur in ons land. Een dertigtal celleden en potentiële celleden is inmiddels geïdentificeerd.

Gezien haar uitermate gewelddadige karakter heeft de Abu Nidal Organisatie (A.N.O.) ook in 1987 in het middelpunt van de belangstelling van de Dienst gestaan. Hoewel sinds de bijeenkomst van de Palestinian National Council in april 1987 er buiten het conflictgebied geen acties van de A.N.O. zijn geconstateerd, wordt er rekening mee gehouden dat dit op korte termijn kan veranderen.

Islamitisch Fundamentalisme

De opleving van het fundamentalisme in de Arabische wereld heeft vooralsnog alleen in Frankrijk tot aantoonbare verhoging van de terroristische acties geleid.

Of het fenomeen fundamentalisme en zijn terroristische exponenten zich tot de Arabische wereld zal blijven beperken mag echter worden betwijfeld. In 1987 hebben met name op Iran georiënteerde Libanese organisaties zich dan ook in veel belangstelling van de Westerse inlichtingendiensten mogen verheugen. Er zijn indicaties van een toenemende religieuze oriëntatie onder Palestijnse en Arabische ingezetenen van Nederland, die tot uiting komt in sommige pamfletten die verspreid worden bij de zeer in aantal toegenomen demonstraties van "solidariteit met de Palestijnse Volksopstand" in de bezette gebieden.

Lybië

De Dienst besteedde in samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken veel aandacht aan visumaanvragen van Libiërs wier ongecontroleerde aanwezigheid minder gewenst is.

Het gaat hier om personen, die in het buitenland persona-non-grata zijn verklaard, of anderszins bekend geworden zijn vanwege de rol die zij spelen in het inlichtingenapparaat of in de anti-dissidenten campagne. Bij het aanvragen van de visa maakt men gebruik van iets afwijkende namen en personalia en maakt men gebruik van een benoeming tot Stafid van de Fateh-universiteit te Tripoli. Tijdens de verslagperiode werden vier zulke pogingen binnen redelijk korte termijn na elkaar onderkend.

Iran

De omvang van Iraanse diplomatieke vertegenwoordiging in Nederland is, zeker in vergelijking met een aantal andere Westeuropese landen, aanzienlijk. De komst naar Nederland van een aantal Iraniërs die eerder in Groot-Brittannië geplaatst waren, onder wie de nieuwe Iraanse Ambassadeur, die

Consul-Generaal in Manchester was en de Militair Attaché brengt extra werk voor de Dienst met zich mee.

Minderheden

Naar aanleiding van geruchten dat de Koerdische P.K.K. (Arbeiders Partij van Koerdistan) de handel in drugs controleert ter financiering van terroristische activiteiten, is door de Dienst uitvoering aandacht besteed aan dit aspect. Noch nationaal, noch internationaal is daarvan enig bewijs aangedragen, hetgeen overigens niet uitsluit dat geld verdiend met handel in drugs indirect ten goede komt van de P.K.K.

In verband met Koerdische bezettingsacties, die tot nu toe steeds een vreedzaam verloop hadden, maar waarvan niet wordt uitgesloten dat deze een meer gewelddadig karakter zullen krijgen, werd uitvoerig aandacht aan de Koerdische gemeenschap in Nederland besteed.

Het contact met zusterdiensten terzake is geïntensiveerd.

Onlangs diende een lid van de T.K.P./ML. (Turkse Communistische Partij/Marxistisch-Leninistisch) een asielaanvraag in na aankomst op Schiphol. Hangende het justitieel onderzoek werd hij ondergebracht in het opvangcentrum op Schiphol-Oost.

De procedure rond deze asielaanvraag zorgde in T.K.P./ML.-kringen voor nogal wat beroering. Zowel in Nederland als daarbuiten werd op beperkte schaal door middel van demonstraties en bezettingsacties kenbaar gemaakt dat een uitwijzing van de Turk niet zonder gevolgen zou blijven. De T.K.P./ML. is er in geslaagd in de laatste jaren een sterk hiërarchisch opgebouwde structuur op te zetten in West-Europa, die de strijd in Turkije zal steunen. Gezien de ontwikkelingen in de T.K.P./ML. wordt verwacht dat de activiteiten van deze partij in ons land verder zullen toenemen. Omdat het gebruik van geweld daarbij niet wordt uitgesloten, besteedt de Dienst aandacht aan deze organisatie.

Ook dit onderwerp wordt in internationaal verband bestudeerd.

De beperkte aandacht voor enkele kernen binnen de Molukse gemeenschap in ons land heeft gedurende de verslagperiode geen bijzonderheden opgeleverd.

De bestaande contacten met andere departementen betrokken bij de zorg voor de Minderheden in ons land functioneren adequaat, doorgaans incidenteel.

DIRECTIE C

Dienstrelaties

In de verslagperiode werkte de Dienst op contra-inlichtingengebied als voorheen, waar nodig nauw samen met:

- het Ministerie van Algemene Zaken (Inlichtingendienst Buitenland);
- het Ministerie van Economische Zaken (Economische Controledienst);
- Het Ministerie van Financiën (Financiële Inlichtingen- en Opsporingsdienst);
- het Ministerie van Defensie (Militaire Inlichtingendienst);
- het Ministerie van Buitenlandse Zaken;
- de Bijzondere Dienst van de Koninklijke Marechaussee;
- daarvoor in aanmerking komende buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Activiteiten van de Sovjetrussische inlichtingendiensten

De Dienst verzamelde gegevens over de tegen Nederland en zijn bondgenoten gerichte activiteiten van de Sovjetrussische inlichtingendiensten KGB en GRU. De aandacht was daarbij voornamelijk gericht op de officiële Sovjetrussische vertegenwoordigingen in ons land van waaruit - traditioneel - deze inlichtingenactiviteiten in hoofdzaak worden bedreven.

Men kan stellen dat het huidige gedragspatroon van de Sovjetrussische inlichtingenofficieren h.t.l. gekenmerkt wordt door toegenomen zelfvertrouwen en zelfbewustzijn, hier en daar zelfs door enige agressiviteit.

Wellicht is de zekerheid van politieke rugdekking daaraan niet vreemd. Buitengewoon soepel wordt bovendien ingespeeld op de imagoverbetering die de Sovjet-Unie althans bij het grote publiek heeft ondergaan. Dit inspelen geschiedt op verschillende wijzen:

- er wordt gebruik gemaakt van de gestegen respectabiliteit;
- men veroorlooft zich, geheel in de sfeer van "glasnost" en "perestrojka", in alle openheid zeer genuanceerde opvattingen t.a.v. tot voor kort onaantastbare politieke dogma's;
- men suggereert dat de Sovjet-Unie reeds een nieuw tijdperk is binnengetrepen en dat, als gevolg daarvan, het land nu al als volwaardige, moderne en voor Westerse bedrijven open markt kan worden beschouwd;
- in het verlengde daarvan wordt soms gebedeld om extra gunsten zogenaamd ter stimulering van het voor het Westen toch zo gunstige hervormingsproces.

Vastgesteld moet worden, dat de geschetste benaderingswijzen in talrijke gevallen vruchtdragend zijn gebleken. Voorbeelden daarvan worden o.m. aangetroffen in de sfeer van de verwerving van documenten vervaardigd door de bekende National Technical Information Service, een VS-instituut of door de Advisory Group for Aerospace Research and Development, een NAVO-instituut. Werden tot voor kort allerlei conspiratieve kanalen daarvoor gebruikt, thans worden in alle openheid grote uitgeverijen en elektronische databanken benaderd. Dit heeft er in geresulteerd dat de informatiestroom in de richting van de Sovjet-Unie sterk gezwollen is.

In de modus operandi vallen onder meer op de vernieuwing in DLB-(dode brievenbus-) technieken, de samenwerking met inlichtingendiensten van satelliet-landen, de vergrote flexibiliteit in ontmoetingsprocedures. Een groot deel der inlichtingenactiviteiten wordt thans verricht in het weekend. Zeer late uren worden daarbij niet geschuwd. Uitgesplitst naar de "lijnen" waarin met name de KGB-rezidentura is opgedeeld volgt hieronder een nadere aanduiding van de jongste ontwikkelingen. Daarbij is de X-lijn verantwoordelijk voor informatieverwerving op het gebied van wetenschap en techniek, de KR-lijn voor beveiliging en informatieverwerving op het gebied van overheid met name politie- en veiligheidsdiensten, terwijl de N-lijn verantwoordelijk is voor de ondersteuning van "illegals".

X-activiteiten

De belangstelling voor en activiteiten in de sfeer van de wetenschap en techniek zowel van het KGB als van het GRU is, zoals de laatste jaren gebruikelijk, onverminderd groot. Naast de welhaast traditionele aandacht voor alle aspecten van het elektronisch verwerken van gegevens concentreert de aandacht zich vooral op zaken die op enigerlei wijze in verband kunnen worden gebracht met het Amerikaanse SDI-project en de Europese tegenhanger Eureka. Betrekkelijk nieuw is de grote belangstelling voor milieutechniek; duidelijk wordt dat de Sovjet-Unie zich begint te realiseren dat haar economische en militaire expansie ecologische grenzen heeft. Onverminderd hard blijft de Russische strijd tegen de als kennelijk zeer hinderlijk ervaren CoCombepalingen en de Nederlandse variant daarvan, het Uitvoerbesluit Strategische Goederen. In de inleiding is reeds gesteld dat de stroom rapporten omtrent technologie in de ruimste zin naar de Sovjet-Unie nog steeds toeneemt.

KR-activiteiten

Zeer jong is de geconstateerde toeneming van de KR-lijnactiviteiten. Het betreft hier dan vooral die activiteiten die gericht zijn op politie-instanties en op de BVD. Hoewel een dergelijke aandacht voor de BVD niet geheel nieuw is en er in wezen altijd wel een latente belangstelling kon worden geconstateerd, is de

huidige duidelijke toeneming nogal opmerkelijk. Uit de gesignaleerde soms zeer gerichte vraagstelling van Russische zijde inzake BVD-aangelegenheden kan bovendien worden afgeleid dat de Russen op dit terrein de nodige veld- en verkenningactiviteiten uitvoeren.

N-activiteiten

Het bijzondere inlichtingeninstrument dat de illegal in wezen is, is in West-Europa lange tijd nauwelijks zichtbaar geweest. Bekend waren wel de voor illegals bestemde radio-uitzendingen, maar ondersteunende activiteiten van N-lijn officieren konden niet worden onderkend.

De Engels/Nederlandse Van Haarlem-affaire bewijst echter, dat illegals realiteit zijn terwijl ook de jongste Westduitse arrestaties een illegal hebben opgeleverd. Opmerkelijk is dan ook, dat sinds een jaar in Nederland een aantal activiteiten is onderkend zowel van KGB- als van GRU-zijde die er naar alle waarschijnlijkheid op waren gericht legendes (valse curricula vitae) te construeren ten behoeve van toekomstige illegals.

Deze activiteiten omvatten in concreto de verwerving langs conspiratieve weg van die originele papieren (geboortebewijzen, paspoorten, diploma's etc.) waarmee een persoon zijn identiteit kan aantonen. Niet verwonderlijk is het, dat er een zekere voorkeur bestaat voor alleenstaande buitenlanders van Westeuropese origine.

Perspectiefagenten

De reeds eerder gesignaleerde tendens naar recruterings van soms zeer jonge, onervaren maar talentrijke en veelbelovende studenten, ondernemers en politici in spē zet door. De in de inleiding aangeduide imagoverbetering van de Sovjet-Unie speelt bij de aanzet tot dit type operaties een belangrijke rol. Contacten worden thans in toenemende mate gelegd op bijeenkomsten waarbij Sovjetvertegenwoordigers zijn uitgenodigd voor het houden van lezingen over Perestrojka alsmede op symposia, conferenties e.d. met een politiek getinte inhoud.

Sovjetbelangstelling voor internationale doelen

De Sovjetrussische interesse voor de EG in al haar aspecten blijft groot. Duidelijk daarbij is de behoefte van Moskou de bilaterale relaties die reeds bestaan tussen de individuele EG- en Comecon-lidstaten te domineren. Het ziet er naar uit dat men probeert de politiek incompatibele organisaties EG en Comecon althans economisch min of meer aan elkaar te koppelen. Ook de Sovjetbelangstelling voor jumelages tussen West- en Oosteuropese steden, alsmede voor deelname aan, c.q. lidmaatschap van organisaties die beogen het verkeer tussen de volkeren te bevorderen is groot.

Activiteiten van de Chinese inlichtingendiensten

De inlichtingenactiviteiten van de Volksrepubliek China zijn niet vergelijkbaar met die van de Oosteuropese landen. Wel tracht China, inspelend op de huidige "China-vriendelijkheid", in toenemende mate inlichtingen te vergaren op het terrein van wetenschap en techniek, met name i.v.m. de militaire toepassingen daarvan. Het aantal wetenschapsmensen uit China dat aan Nederlandse instituten en universiteiten verblijft, neemt nog steeds toe. Men richt zich hoofdzakelijk op studierichtingen als elektronica, informatica, kernfysica, lucht- en ruimtevaart, natuurkunde en biochemie. Men kan zich hierbij niet aan de indruk onttrekken dat China ons land op deze terreinen uitstekend in kaart heeft gebracht. Feilloos weet men die instituten en laboratoria te benaderen waar zeer hoog gekwalificeerde onderzoeken worden verricht. Daarbij is gebleken dat Chinese wetenschappers die h.t.l. aan dergelijke onderzoeken meewerken veelal afkomstig zijn van universiteiten of instituten die, zonder als zich zodanig te presenteren, defensie-instellingen blijken te zijn. Anderzijds nodigt de Volksrepubliek in toenemende mate Nederlandse wetenschappers uit die bij voorkeur verbonden zijn aan researchcentra van grote ondernemingen en technische universiteiten. Zonder uitzondering blijken de uitnodigende instanties in China bindingen te hebben met het militair-industriële complex. Op het gebied van de defensie-industrie toont China grote voorkeur voor hoogwaardig militair materieel, vooral communicatie- en communicatiebeveiligingsapparatuur. Daarbij wordt niet geschroomd de regelgeving van het Uitvoerbesluit Strategische Goederen te ontduiken. Ook de plaatsing van Chinese medewerkers bij Nederlandse concerns (in de hoop dat dit de export naar China zal bevorderen) baart zorgen. Gebleken is dat deze Chinese medewerkers afkomstig zijn van een staatsuitzendbureau dat is geliëerd aan het Ministerie van Staatsveiligheid. Opgemerkt moet worden dat de laatste tijd uit de kringen van de ondernemers en wetenschappelijke instituten toch wat kritischer geluiden worden gehoord t.a.v. de grote vrijheid die onderdanen van de Volksrepubliek in Nederland genieten.

Activiteiten van de Poolse inlichtingendiensten

Nog steeds zijn de activiteiten van de Poolse inlichtingendiensten voornamelijk gericht op het verkrijgen van hoogwaardige Westerse technologie. Steeds vaker probeert men daarbij gebruik te maken van de diensten van met name kleinere Nederlandse electronica-firma's.

Het "Polen-project" in Zuid-Limburg, gericht op het onderkennen van activiteiten van met name de Poolse inlichtingendiensten tegen NAVO (Afcnt), verloopt voorspoedig. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de plaatselijke politie-inlichtingendiensten.

Opvallend zijn de pogingen van de nieuwe consul h.t.l. om de Poolse gemeenschap in Nederland bijeen te brengen en te houden. In dit kader doet hij pogingen om alle Poolse verenigingen in Nederland te centraliseren.

Ten overvloede wordt hierbij aangetekend, dat een Oosteuropese gemeenschap in het Westen per definitie een kweekvijver vormt voor de inlichtingendiensten van het land van origine.

Activiteiten van de Tsjechoslowaakse inlichtingendiensten

Het Tsjechoslowaakse Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Tsjechoslowaakse Ambassade in Den Haag verlenen bij voortdurende ondersteuning aan de Vereniging Vrienden Nederland-Tsjechoslowakije (V.V.N.T.). De greep die de Tsjechoslowaakse Ambassade heeft op het financiële beleid en de personele samenstelling van het bestuur kwam tot uitdrukking in de verkiezing van de zorgvuldig door "Praag" en "Den Haag" geselecteerde nieuwe voorzitter. Pogingen van Tsjechoslowaakse zijde om een bij de Nederlandse overheid in dienst zijnde vertrouwensfunctionaris op te doen nemen in het bestuur zijn vooralsnog niet geslaagd. Behalve via de consulaire activiteiten heeft de Tsjechoslowaakse Ambassade mede via de V.V.N.T. een redelijk zicht op de Tsjechoslowaakse gemeenschap in Nederland, een doelwit van de Tsjechoslowaakse inlichtingendienst.

Op het gebied van verwerving van "high technology" werd waargenomen dat Tsjechoslowaakse inlichtingsofficieren onder cover naar Nederland reizen en tijdens hun verblijf o.a. contacten onderhouden met Nederlandse filialen van technische bedrijven uit West-Duitsland en Oostenrijk; een aantal conspiratieve ontmoetingen werd waargenomen en wordt inmiddels onderzocht. De Tsjechoslowaakse Handelsmissie in Den Haag tracht op velerlei terreinen de handel tussen Nederland en Tsjechoslowakije uit te breiden. In dit kader tracht men tevens Tsjechoslowaaks personeel te plaatsen bij nieuw opgerichte Joint-Ventures.

Activiteiten van de Roemeense inlichtingendiensten

De uitermate slechte economische situatie in Roemenië wordt in toenemende mate aanleiding voor protest onder de bevolking. Als gevolg hiervan zijn de activiteiten van de Roemeense inlichtingen- en veiligheidsdiensten sterk toegenomen. Behalve dat extra inzet nodig blijkt om de in het buitenland verblijvende Roemeense gemeenschap onder controle te houden, werd het afgelopen jaar meerdere malen gesignaleerd dat agenten die in normale gevallen in het Westen (i.c. Nederland) opereren (van de Roemeense inlichtingendienst) tijdens verblijf in Roemenië werden ingezet voor nationale inlichtingenactiviteiten.

De situatie in Roemenië trekt reeds geruime tijd de aandacht van de Nederlandse publiciteitsmedia, die zich hierover kritisch uitlaten op een wijze die de Roemeense autoriteiten niet welgevallig is. Hier te lande geaccrediteerde inlichtingenofficiëren hebben enerzijds de opdracht positieve publiciteit over Roemenië te stimuleren anderzijds negatieve publiciteit zoveel mogelijk te voorkomen.

De intensieve contacten met de publiciteitsmedia passen geheel in het begin 1987 gestarte persoffensief dat inmiddels de hoogste prioriteit heeft gekregen bij de Roemeense inlichtingendiensten.

In de afgelopen periode is voorts een toeneming geconstateerd van de politieke contacten, voornamelijk in de richting van de politieke partijen. Opvallend hierbij is de aandacht voor Nederlandse vertegenwoordigers in het Europese Parlement.

Naast deze vanuit de Roemeense vertegenwoordiging ondernomen inlichtingenactiviteiten, waarbij het inlichtingenaspect nauwelijks te onderscheiden valt van de normale diplomatieke werkzaamheden, worden vanuit Roemenië geleide activiteiten waargenomen ter illegale verkrijging van hoogwaardige Westerse technologie in de breedste zin des woords.

Activiteiten van de Bulgaarse, Hongaarse, Cubaanse en Joegoslavische inlichtingendiensten

De duidelijke aanwezigheid in Nederland van de Bulgaarse inlichtingendienst bleek ook weer in de afgelopen verslagperiode. Drie h.t.l. geaccrediteerde Bulgaren zijn actief op het gebied van het verkrijgen van hoogwaardige technologie.

Opvallend is de nadrukkelijke rol, die de Bulgaarse stagiaires hierbij spelen, een ontwikkeling overigens, die zich ook op het Hongaarse terrein begint af te tekenen.

Het Cubaanse en het Joegoslavische project nemen op de prioriteitenlijst een lage plaats in. Op deze terreinen speelden zich geen vermeldenswaardige inlichtingenactiviteiten af.

Activiteiten van de DDR-inlichtingendiensten

De Oostduitse inlichtingendiensten blijven actief met het benaderen van Oostduitse vrouwen die op het punt staan te huwen met Nederlanders. Recent kwam een geval onder de aandacht waarbij aan een Oostduitse een concrete inlichtingenopdracht werd gegeven.

De pers besteedde onlangs veel aandacht aan de arrestatie in de Bondsrepubliek van de secretaresse en het overlopen van Deutrans-directeur naar de BRD. Beide zaken staan niet met elkaar in verband.

kwam eind 1973 in contact met de "Westduitser" . Deze verbleef van 1972 tot 1974, onder valse identiteit, als illegale medewerker van een DDR-inlichtingendienst in de Bondsrepubliek. Met de vooropgezette bedoeling te bewegen tot spionage-activiteiten, ging een relatie met haar aan. Hij slaagde in die opzet. Hoewel in 1974 de Bondsrepubliek verliet, bleef zijn relatie met in stand. Zij troffen elkaar enkele malen per jaar tijdens vakanties o.a. in Joegoslavië. heeft tot 1985 informatie, die zij zich op haar verschillende posten kon verwerven, aan geleverd. Zij werkte achtereenvolgens op de Bondskanselarij, het Ministerie van Verkeer en het Ministerie van Economische Samenwerking.

Deutrans-directeur Fuchs keerde onlangs niet terug naar de DDR van een kort verblijf in West-Berlijn. trad in de jaren zeventig, na zijn studie economie, in dienst van het DDR-staatsvervoerbedrijf Deutrans. In 1987 werd hij benoemd tot plaatsvervangend directeur economische zaken. De in de pers verschenen berichten, als zou bevestigd hebben, dat de DDR-inlichtingendiensten op grote schaal gebruik maken van de mogelijkheden die de in het Westen rondrijdende Oostduitse vrachtauto's bieden, zijn speculatief. heeft verklaard, dat hij in zijn functie bij Deutrans geen feitelijke kennis heeft verkregen over dergelijke activiteiten.

HOOFDAFDELING D

Beveiliging algemeen

De hoofdafdeling D verstreekte beveiligingsadviezen aan overheidsinstanties, bedrijven betrokken bij de uitvoering van gerubriceerde defensie-opdrachten en bedrijven van vitaal belang voor de instandhouding van het maatschappelijk leven. Naar aanleiding van actuele dreigingssituaties werden ook beveiligingsadviezen verstrekt aan hoog geplaatste personen en aan politiechefs.

Vervolgens verrichtte zij werkzaamheden in het kader van bondgenootschappelijke overeenkomsten en werkzaamheden die voortvloeien uit de door de Minister van Binnenlandse Zaken als National Security Authority aan de BVD gedelegeerde taak met betrekking tot de NAVO/WEU-beveiliging in de civiele sfeer in Nederland.

Bovendien stelde zij veiligheidsonderzoeken in naar kandidaten voor vertrouwensfuncties bij de rijksoverheid, de internationale organisaties - krachtens bondgenootschappelijke overeenkomsten -, de defensie-orderbedrijven en de vitale sector van het bedrijfsleven.

Diverse ontwikkelingen, deels liggend op het terrein van de regelgeving, nopen de hoofdafdeling D tot een nieuwe oriëntatie op de beveiligingszorg bij de overheid en de industrie.

Zo vergt het gestelde in de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten over vitale onderdelen een zorgvuldige en afgewogen omschrijving, zodat het begrip door de met de aanwijzing belaste Ministers op uniforme wijze zal worden geïnterpreteerd.

Ook de op handen zijnde vaststelling van de "aanwijzingen voor de beveiliging van staatsgeheimen en vitale onderdelen bij de Rijksdienst" werpt haar schaduwen vooruit. Ongetwijfeld wordt verwacht dat de processen, die moeten leiden tot realisering van de nieuwe elementen in deze "aanwijzingen" (rubriceringsbeleid en beveiligingsplannen), door de Dienst op gang worden gezet.

Een nieuw en nog braakliggend terrein in de beveiliging bij de Rijksoverheid is de zogenaamde Compusec, de regelgeving en technische certificatie van automatiseringsapparatuur voor verwerking en opslag van gerubriceerde gegevens. Nederland loopt in deze sector achter bij de ontwikkeling in andere landen. Eerste stappen op dit terrein zijn inmiddels gezet.

Na intensief overleg met de MID zijn afspraken gemaakt in de werkverdeling tussen de MID en de BVD met betrekking tot defensie-orderbedrijven. Het samenspel tussen beide Diensten vindt thans nog plaats in de sfeer van aftasten en beduchtheid voor grensoverschrijdende manoeuvres van de andere partij. Frequent contacten op leidinggevend en werkniveau vinden plaats om uiteindelijk in een sfeer van vertrouwen met elkaar dit omvangrijke werkpakket te kunnen behandelen.

Ook ten aanzien van NAVO-aangelegenheden, waarbij de scheiding civiel en militair centraal staat, bestaat een "grey area" waar overleg tussen de MID en de hoofdafdeling D principiële en ook pragmatische oplossingen moet bieden.

Beveiliging overheid

Uit het oogpunt van beveiliging is het wenselijk om het aantal vertrouwensfuncties zo beperkt mogelijk te houden. Opgemerkt dient te worden dat onder de huidige regelgeving over het algemeen de grenzen van vermindering van het aantal vertrouwensfuncties lijken te zijn bereikt. Het nieuwe beveiligingsvoorschrift voor de Rijksoverheid kan hierin enige verandering brengen. Ook de interdepartementale werkgroep Beveiligingsregime A-functies, welke in februari 1988 van start is gegaan, zal aan dit punt de nodige aandacht besteden.

De besprekingen m.b.t. de consequenties van de verzelfstandiging van de PTT zijn voortgezet. De gesprekspartners zijn ervan overtuigd dat binnen enkele maanden duidelijkheid zal moeten bestaan over zaken als het veiligheidsonderzoek voor de PTT en de dienstverlening van de PTT aan de BVD.

In het decembernummer van het anti-militaristische blad AMOK werd een zeer geheime telex van het Ministerie van Buitenlandse Zaken gepubliceerd.

Sinds de publicatie van het document is op instigatie van de Minister-President een onderzoek door de Rijksrecherche gaande. Er zijn sterke aanwijzingen dat de bewuste telex bij het departement van Buitenlandse Zaken, dan wel bij het departement van Defensie op onrechtmatige wijze werd gefotocopieerd.

Aan de reeks van vondsten van afluisterapparatuur in de diverse West-europese vertegenwoordigingen in Warschaupactlanden werd onlangs een zaak toegevoegd. In de Noorse Ambassade in Praag werden microfoons aangetroffen die op een zeer ingenieuze wijze waren aangebracht. Door minutieus onderzoek aan het zojuist gerenoveerde centrale verwarmings-systeem, wist men het (weer) bekabelde systeem te onderkennen. Door deze hausse van vondsten en het volstreekte gebrek daaraan aan Nederlandse zijde, bezint het departement van Buitenlandse Zaken zich op zijn huidige werkwijze terzake. Het valt te verwachten dat men de wens tot interdepartementaal overleg kenbaar zal maken.

De ambassaderaad, tevens BVA (beveiligingsambtenaar), gestationeerd op een post in het Oostblok die een relatie aanging met een onderdane in dat land (zie vorig verslag), is inmiddels van zijn functie ontheven en overgeplaatst.

In de verslagperiode werden de lijsten van vertrouwensfuncties van de departementen van Financiën, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, van Binnenlandse Zaken en van Buitenlandse Zaken goedgekeurd. De lijst van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer werd onlangs aan de Minister van Binnenlandse Zaken aangeboden. Met de Raad van State en de Algemene Rekenkamer is overleg gaande om hun successieve concept-lijsten nu eens te formaliseren. Vooruitlopend op de afronding van de nog immer voortdurende reorganisaties bij de ministeries van AZ en Justitie werd een overzicht verkregen van de huidige stand van zaken v.w.b. het aantal vertrouwensfuncties bij deze ministeries. Bij de PTT werden enige deellijsten van de Centrale Directie afgerond. Voorts werd een nieuwe lijst van vertrouwensfuncties geproduceerd van het telefoondistrict Den Bosch.

Beveiliging krachtens bondgenootschappelijke overeenkomsten

Op 13 oktober 1987 werd de najaarsvergadering van het NATO Security Committee te Brussel gehouden.

Agendapunten vormden ondermeer computerbeveiliging en de international visit control procedures. Dit laatste onderwerp, dat al jarenlang aan voortdurende kritiek bloot staat, kwam op deze vergadering nauwelijks ter discussie.

In de tweede week van november vond de jaarlijkse inspectie van het NATO Office of Security plaats. Na de inleidende gesprekken, waarin ondermeer door een MID-vertegenwoordiger een korte uiteenzetting werd gegeven over de nieuwe MID-structuur, werd de feitelijke inspectie uitgevoerd bij de Koninklijke Marine. In dit kader werd ook een bezoek gebracht aan HSA te Hengelo. Afgezien van enkele suggesties bij de subregistry van de Marinestaf, leverde de inspectie geen bijzonderheden op.

Zoals inmiddels gebruikelijk, werd begin december op verzoek van NAPMA assistentie verleend aan de jaarlijkse security briefing ten behoeve van het NAPMA-personeel. Deze activiteit vloeit voort uit onze NSA-host nation verantwoordelijkheid.

NAVO-inspecties werden gehouden bij het telefoondistrict Maastricht en de Radio Controle Dienst van de PTT. De bevindingen waren bevredigend. Op 22 maart werd de voorjaarsvergadering van het NATO Security Committee te Brussel gehouden. Gedurende de hieraan voorafgaande dag werden in een aparte werkgroepvergadering overeenkomsten bereikt met betrekking tot de international visit control procedures. Deze overeenkomsten zullen in een nieuw working paper worden voorgelegd.

Beveiliging bedrijven

De samenwerking met het nieuwe Bureau Industrieveiligheid van de MID komt traag op gang. Het herzien en vastleggen van werkafspraken vergt meer tijd dan verwacht. Ten aanzien van de beveiliging van nationale gerubriceerde informatie krijgt e.e.a. gestalte. Met betrekking tot de werkverdeling ten aanzien van de gerubriceerde informatie van civiele NAVO-instanties bestaat nog verschil van inzicht. Misschien lukt het dit nader ten principale te regelen in een tussen de MID en BVD overeen te komen convenant met betrekking tot de taak- en werkverdeling tussen deze Diensten.

Samen met de MID werd voortgang gemaakt met het saneren van het aantal defensie-orderbedrijven. Tevens worden er categorieën onderscheiden die bepalend zijn voor de intensiteit waarmee deze bedrijven worden begeleid op het gebied van de beveiliging. Het stringent toepassen van de procedures rond de in te stellen veiligheidsonderzoeken heeft geleid tot een afname van het aantal veiligheidsonderzoeken.

Met het Ministerie van Justitie, de Rijkspolitie Schiphol en de N.V. Luchthaven Schiphol zijn afspraken gemaakt met betrekking tot de te volgen procedures voor het instellen van veiligheidsonderzoeken naar functionarissen op voor de veiligheid van de burgerluchtvaart vitale sleutelpunten op Schiphol. Alvorens hiermee aan te vangen wil de Luchthaven Schiphol intern het noodzakelijke en wenselijke overleg afronden. Het in overleg tussen de Ministers van Binnenlandse Zaken en Buitenlandse Zaken als vitaal voor het maatschappelijk leven verklaarde paspoortproject heeft in de afgelopen periode onze beveiligingsaandacht gehad. Rond de productie van het nieuwe paspoort zijn bij de vestigingen van KEP te Barneveld en Schiedam een aantal beveiligingsmaatregelen genomen. Deze hebben ertoe bijgedragen dat een grote brandstichting werd voorkomen. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is geadviseerd de verantwoordelijkheden en bevoegdheden ten aanzien van de beveiliging van de opdrachtgever (BuZa) en de contractant (KEP/ELBA) duidelijk te regelen en vast te leggen. De effectiviteit van verder te treffen beveiligingsmaatregelen is namelijk in belangrijke mate daarvan afhankelijk.

Onze inspanningen op het gebied van de export van nucleaire gevoelige producten naar met name Pakistan bleef gehandhaafd. Op basis van aan het ministerie van Economische Zaken verstrekte informatie kon de export van een aantal gevoelige goederen worden voorkomen.

Computerbeveiliging

In toenemende mate bleek, zowel bij de overheid als bij het bedrijfsleven, behoefte aan advies omtrent computerbeveiliging. De specialist op dit terrein trachtte - in voorkomende gevallen in nauwe samenwerking met deskundigen van de militaire inlichtingendiensten - in deze behoefte te voorzien.

In de verslagperiode werd een model Computerbeveiligingsplan afgerond. Dit model wordt thans in de praktijk getoetst.

Een handleiding "Wissen van gegevens en vernietiging van gegevensdragers" werd ontworpen.

Gesproken werd over crypto-apparatuur voor de jaren 90. Het laat zich aanzien dat er een ruime, relatief goedkope en toch goedgekeurde reeks apparaten medio 1989 ter beschikking komt.

Veiligheidsonderzoeken

In september 1987 behandelde de Adviescommissie inzake de veiligheidsonderzoeken het bezwaarschrift van mw. . Mw. werd op grond van politieke antecedenten door de PTT afgewezen voor een vertrouwensfunctie bij de Districtsschakeldienst te Amsterdam. Betrokkene, bestuurslid van de Socialistische Arbeiderspartij te Amsterdam, had zich in het veiligheidsonderzoek doen kennen als een overtuigd Trotskiste. De Adviescommissie oordeelde dat de politieke antecedenten van mw. niet van belang zijn voor het vervullen van de vertrouwensfunctie. Twee van de vier commissieleden kwamen evenwel tot de conclusie dat de geheimhoudingsplicht die betrokkene als vertrouwensfunctionaris zou worden opgelegd, zou kunnen leiden tot een loyaliteitsconflict vanwege de verplichtingen die voortvloeien uit het lidmaatschap van S.A.P. Het (verdeelde) advies was voor de PTT geen reden om haar beslissing over de aanstelling van mw. te herzien.

In de tweede helft van 1987 werden 6436 veiligheidsonderzoeken ingesteld, waarvan 312 uitgebreide veldonderzoeken. Over personen werden antecedenten geëxploiteerd. Over geheel 1987 leidde de exploitatie van antecedenten in gevallen tot niet-aanstelling (waarvan bij de Rijksoverheid en bij het bedrijfsleven) en in eveneens gevallen tot begeleiding in het functioneren (waarvan bij de Rijksoverheid en bij het bedrijfsleven). Het aantal veiligheidsonderzoeken in de tweede helft van 1987 is in vergelijking met de eerste helft met circa 20% afgenomen. Deze vermindering is het gevolg van een reductie van het aantal vertrouwensfuncties in het bedrijfsleven.

Vorming

In de verslagperiode werden zeven oriëntatiedagen gehouden voor beveiligingsfunctionarissen bij de overheid en het bedrijfsleven. In oktober vond een tweede voorlichtingsbijeenkomst plaats voor een volgende groep van de zogenaamde EZ/CMP-bedrijven (CMP = Commissariaat Militaire Produktie). In december was er een oriëntatiebijeenkomst ten behoeve van de cursisten van de opleiding Dienst Buitenlandse Zaken. Dergelijke bijeenkomsten staan in het teken van de beveiligingseducatie en -ontwikkeling en de actuele dreigingsanalyse. Voorts werden ter bevordering van de beveiligingszin lezingen gehouden voor en gesprekken gevoerd met diverse categorieën van vertrouwensfunctionarissen.

HOOFDAFDELING E

Afdeling Opleiding en Vorming

Overeenkomstig het bepaalde in het Reglement Opleidingen en Examens BVD, zijn in deze verslagperiode georganiseerd:

a. één Basiscursus Extern	15 deelnemers
b. één Basiscursus Extern/Intern	11 deelnemers
c. één Basiscursus Extern	13 deelnemers
d. één Algemene Cursus	10 deelnemers
e. één Praktijkcursus Extern	4 deelnemers
f. één Praktijkcursus Extern	6 deelnemers
g. één Informatiecursus	4 deelnemers
h. drie Oriëntatiedagen PID medewerkers	12 deelnemers

i. één Bewerkingscursus	6 deelnemers
j. één Observatiecursus	4 deelnemers
k. één Praktijkcursus Extern	4 deelnemers
l. één Oefening Pine Lodge t.b.v. medewerkers van een Engelse zusterdienst	1 deelnemer
m. één - driedaagse PID-Conferentie te Lutte	56 deelnemers
n. één - driedaagse PID-Conferentie te Helmond	63 deelnemers
p. één - driedaagse PID-Conferentie te Voorthuizen	136 deelnemers

Chef en docenten van de afdeling zijn bij verschillende opleidingsinstituten van de politie en krijgsmacht als gastspreker opgetreden.

Gedurende deze verslagperiode zijn 36 Veiligheidsdiploma's toegekend. Het aantal bezitters van deze diploma's is hiermede gestegen tot 570. Bovendien zijn 17 Verklaringen uitgereikt waarmee het totale aantal uitgegeven Verklaringen 355 bedraagt.

Twee medewerkers van de Veiligheidsdienst Nederlandse Antillen volgen de Algemene Cursus.

Afdeling Onderzoeken

Het veiligheidsonderzoek - nieuwe stijl is de proefperiode gepasseerd. Met enige bijstelling is het als geslaagd aanvaard. Inmiddels werden enige honderden gesprekken met candidaat-vertrouwensfunctionarissen gevoerd.

De afslanking van de afdeling is vrijwel voltooid; wederom kwam een medewerker door de selectie voor stagiaire.

Afdeling Observatie

In nauwere samenwerking met de politie levert de afdeling een belangrijke bijdrage in het onderkennen van voorbereidingen tot criminele activiteiten van personen uit de Beweging en Rara.

Wederom werd ondersteuning gegeven aan een meerdaagse oefening t.b.v. een medewerker van één onzer buitenlandse zusterdiensten. Een vruchtbare gedachtenwisseling vond plaats met enige collegae van de volgfafdeling van de Westduitse dienst, BfV.

Afdeling Vertalingen en Uitwerkingen

Door telefoon- en microfoonacties werden met betrekking tot personen of groeperingen die de aandacht van de Dienst hebben, nuttige gegevens verkregen.

HOOFDAFDELING SBP

De hoofdafdeling SBP is in de verslagperiode voortgegaan zo gericht en systematisch mogelijk informatie te verzamelen over internationale componenten van actuele risico's voor de binnenlandse veiligheid.

Zij verrichtte aan de hand daarvan nader onderzoek, verzorgde briefings en schreef rapporten ten behoeve van andere dienstonderdelen evenals van binnen- en buitenlandse relaties, waarvan dikwijls aanvullende informatie werd terugontvangen. De belangstelling ging in het afgelopen half jaar in het bijzonder uit naar de volgende verschijnselen en ontwikkelingen.

Het internationale Sovjetoptreden heeft in heel de wereld, niet het minst in het Westen, duidelijk aan prestige gewonnen als gevolg van het nieuwe beleid van partijleider Gorbachev. Deze verandering scheidt een gunstig klimaat voor allerlei nieuwe Sovjetinitiatieven, niet alleen op het gebied van diplomatie en economie, maar ook op dat van inlichtingenactiviteit en doelgerichte public relations. Deze ontwikkelingen waren onderwerp van analyse en rapportage en hebben zo binnen de Dienst geleid tot herbezinning op taken en werkzaamheden in dit opzicht. Zij waren ook aanleiding tot een gedachtenwisseling met buitenlandse zusterdiensten over de richting van de samenwerking op dit terrein.

In de Sovjet Unie zelf resulteerde het nieuwe beleid van Gorbachev niet alleen in een aantal maatregelen ter reconstructie van de stagnerende Sovjeteconomie en-samenleving, maar ook in een reeks institutionele veranderingen in het op het buitenland gerichte propaganda-apparaat. Ten behoeve van de directies B en C en van externe relaties werd hierover uitvoerig gerapporteerd. In samenwerking en overleg met een buitenlandse zusterdienst werd onderzoek gedaan naar de rol van de Russisch Orthodoxe Kerk in de Sovjetpropaganda en werd een inventariserend rapport gemaakt over de organisatie en werkwijze van de Sovjetrussische Unie van Vriendschapsverenigingen.

In Oost-Europa heeft het gewijzigde Sovjetbeleid tot zeer uiteenlopende reacties geleid, maar dit lijkt geen gevolgen te hebben voor de gezamenlijke inspanningen op inlichtingengebied. Nog steeds werken de verschillende inlichtingendiensten in het Oostblok ten nauwste samen bij het verwerven van informatie, in het bijzonder op het gebied van wetenschap en hoogwaardige technologie. Teneinde meer duidelijkheid te verschaffen over o.m. de onderlinge taakverdeling is een begin gemaakt met een intensieve bestudering van die diensten, waartoe ook diverse buitenlandse zusterdiensten werden geraadpleegd. Inmiddels verschenen reeds enkele rapporten over samenwerking en rolverdeling van Warschaupactlanden op inlichtingengebied en over hun inspanningen om de hand te leggen op zg. Cocom-goederen.

Het Westeuropese communisme lijkt ook in de achterliggende periode weer aan politieke invloed te hebben ingeboet. Om als dienst zicht te blijven houden op de ontwikkelingen binnen deze nog altijd omvangrijkste anti-democratische stroming in West-Europa, zijn daarover ook nu weer enkele samenvattende overzichten gemaakt op basis van open berichtgeving en meldingen van bevriende veiligheidsdiensten.

De Chinese Volksrepubliek heeft sinds het in oktober gehouden CCP-congres aanzienlijke vorderingen gemaakt bij de realisering van haar al tien jaar geleden ingezette moderniserings- en hervormingspolitiek. Dit heeft ook gevolgen gehad voor het Chinese inlichtingen- en veiligheidsapparaat. Na een rigoreuze reorganisatie in 1983 beschikt de Volksrepubliek nu over een Ministerie van Staatsveiligheid dat overeenkomstig het Sovjetrussisch KGB-model systematisch tracht te voorzien in het manco aan strategische, technisch-wetenschappelijke kennis en goederen. Hierover is informatie uitgewisseld met buitenlandse zusterdiensten en zijn analyses geschreven ten behoeve van de directie C en relevante externe relaties.

Voor wat Latijns-Amerika betreft wordt zo goed mogelijk vastgelegd welke inspanningen bepaalde regiems, zoals het Cubaanse en Lybische, zich getroosten om invloed te verwerven op de gang van zaken in de Nederlandse Antillen, Aruba en Suriname.

Internationale conflicthaarden met eventuele uitstraling tot in de Nederlandse sfeer blijven voortdurend onderwerp van bestudering.

De Arabisch-islamitische wereld stelt het Westen voor een aantal bijzondere problemen en risico's. Tegen die achtergrond werd gerapporteerd over spanningen tussen Iran en westerse landen in conflicten rond diplomaten en in gijzelingskwesities. Verder werd studie gemaakt van het streven van de Iraanse leiders om tot in West-Europa toe hun ideeën uit te dragen over de islamitische revolutie. Meer in het algemeen werd aandacht besteed aan het oprukkend islamitisch fundamentalisme, dat zich ook steeds meer gaat manifesteren onder islamitische gemeenschappen in West-Europa. Dat gold ook Lybische pogingen om wereldwijd aanhang te winnen voor Kadhaffi's veelal revolutionaire opvattingen. Voorts werd getracht meer zicht te krijgen op politieke ontwikkelingen in landen, waaruit (grotere) groepen gastarbeiders of vluchtelingen in Nederland verblijven en op eventuele belangstelling van hun geheime diensten voor deze categorieën mensen. Bovendien werd nagegaan welke contacten er bestaan tussen enerzijds Arabische geheime diensten en anderzijds inlichtingen- en veiligheidsdiensten in zowel het Westen als het Oostblok. Inzake het Arabisch-Israëliëse conflict ging de belangstelling vooral uit naar de manier waarop in Palestijnse kring gedacht wordt over het gebruik van geweld buiten het conflictgebied en naar mogelijke inzet van Palestijnen door Arabische geheime diensten. De archivering en documentatie inzake al deze verschijnselen werden in de laatste maanden aanmerkelijk verbeterd en toegankelijker gemaakt.

Over antisemitisme, racisme, rechtsextremisme en aanverwante fenomenen werd naar aanleiding van de affaire-Fassbinder een rapport opgesteld op basis van open bronnenstudie en onderzoeksresultaten van de directie B. Sindsdien worden voorzover relevant ook internationale ontwikkelingen op dit gebied in kaart gebracht en van tijd tot tijd in overzichten voor intern gebruik samengevat.

Het SBP-automatiseringsproject DELPHI is recentelijk in zijn laatste ontwikkelingsfase beland en nu toegekomen aan de acceptatie-tests. Het gaat bij DELPHI om een relationele database, die niet alleen in staat is snel en doeltreffend gegevens te reproduceren, maar ook de mogelijkheid biedt om op creatieve wijze veronderstellingen en hypothesen te toetsen en overzichten samen te stellen. De toepassingsmogelijkheden reiken duidelijk over de SBP-grenzen heen.

HOOFDAFDELING TECHNIEK

Afdeling Verbindingen

Per 1 november 1987 is het besluit om het verbindingseinrichtingenwerk te beëindigen geëffectueerd. De hiermee samenhangende personeelsreductie is in de afgelopen periode in quantitative zin gerealiseerd. Het wegvallen van de voor het verbindingseinrichtingenwerk noodzakelijke radio-interceptie - waarvoor gekwalificeerde telegrafisten noodzakelijk zijn - heeft geresulteerd in een neerwaartse bijstelling van de functiewaardering van de groep medewerkers die - in roosterdienst - met de registratie van informatie uit technische operaties is belast (van niveau 8 naar niveau 6). Dit is voor een groot deel van de nog aanwezige telegrafisten in de groep aanleiding geweest de wens te uiten om in aanmerking te worden gebracht voor overplaatsing naar een andere meer passende functie binnen de Dienst, met andere woorden het personele probleem als gevolg van het eerder genoemde besluit is nog niet volledig opgelost.

Naast de hiervoor gesignaleerde behoefte aan herplaatsing, houdt dit in, dat rekening moet worden gehouden met versnelde werving en opleiding van nieuw personeel (MAVO-niveau) voor de registratie van uit technische operaties komende informatie.

Er is een select onderdeel (totaal drie man) geformeerd om de interceptie activiteiten gericht tegen de RA te continueren.

Afdeling electronica

HOOFDAFDELING A

Documentaire en geautomatiseerde informatievoorziening zijn ook in het afgelopen half jaar weer verder in ontwikkeling geweest, voortbouwend op eerdere planning en ontwikkeling. Gebaseerd op het Informatievoorzieningsplan is een Actieplan 1988 voor de informatisering opgesteld en in uitvoering gekomen.

Eind 1987 is enige extra financiële ruimte aangewend voor aanschaf van een zgn. 4e-generatie ontwikkelsysteem (IDEAL) en voor nieuwe c.q. vervangende speciale systeemapparatuur (diskette-converter, COM-recorder). Een structurele verhoging van het automatiseringsbudget blijft absoluut nodig om de bestaande systemen volgens de eisen des tijds te kunnen renoveren en nieuwe systemen te ontwikkelen.

In het afgelopen halfjaar heeft ontwikkeling van systemen voor nieuwe relationele databanken volledige voorrang gekregen boven renovatie van de bestaande documentaire systemen:

- Een proefsysteem met een relationele databank voor de hoofdafdeling SBP: het prototype op een Personal Computer is omgezet in een databanksysteem op de centrale computer, het systeem is voor een groot deel opgeleverd.
- Introductie van de ontwikkelingsmethodiek SDM (System Development Methodology) ter verbetering van de participatie van gebruikers in automatiseringsprojecten.
- Een nieuwe aanzet, onder leiding van de betrokken gebruiker (CR), voor een relationele databank t.b.v. het contraspionagewerk in de Sovjetrussische sfeer, nadat eerder met een prototype voor de vastlegging van de observatiegegevens de mogelijkheden waren verkend.
- Implementatie, en recentelijk evaluatie, van de toepassing van PC's op bepaalde werkplekken in de Dienst.
- Een proefproject PID-automatisering bij de Gemeentepolitie Nijmegen.

Ingrijpende personeels-organisatorische veranderingen in registratie- en documentatieprocessen worden beoogd met het project Decentrale Documentatie. Een proeftuinfase bij een B-afdeling is met succes afgerond. Wel zijn er ten aanzien van een volledige invoering van decentrale documentatieprocessen nog enkele principiële discussiepunten, zowel met de hoofdafdeling D als met enkele leden van de Overlegcommissie BVD.

AFDELING FID

Financiën - Personeel

De bijzondere positie van de Dienst tot uitdrukking komend in de zgn. BVD-plus, overwerk - onregelmatighheids- en piketregelingen voor verschillende categorieën medewerkers, kost per jaar ± 2,7 miljoen gulden. Indien de toegestane formatie ook werkelijk was bezet, zou er ook sprake zijn van een dergelijk tekort op de begroting. Door DFEZ is daarom bij Financiën een claim voor een structurele verhoging van de begroting van de Dienst voor het artikel Personeel van f 2,7 miljoen ingediend.

Financiën - Materieel

Dankzij een voorschot op de structurele verhoging van het automatiseringsbudget van de Dienst met ingang van 1988, konden nog eind 1987 enige dringende kostbare aankopen gedaan worden waaronder de Computer Output Microfilm-apparatuur. In overleg met DFEZ is voor de jaren 1988 en 1989 een bevredigende oplossing voor de financiering van de verhoging van het automatiseringsbudget gevonden.

Financiële Administratie

Het onderzoek naar hard- en software voor het automatiseren van de financiële administratie van de Dienst is bijna afgerond. Aangenomen mag worden dat realisering van deze automatisering in de tweede helft 1988 zijn beslag zal krijgen.

Inwendige Dienst

- De knelpunten met betrekking tot de huisvesting van sommige dienstonderdelen worden geïnventariseerd. Door middel van de - geringe - ruimtewinst die de afslanking met zich meebrengt, zal worden gestreefd naar een zodanige verbetering van sommige huisvestingsituaties, dat zonder grote problemen de eindstreep in deze gebouwen gehaald kan worden.

- Met het oog op de toenemende invloed van de electronica op het vlak van de fotografie wordt onderzocht of het doelmatiger zou zijn de sectie Foto en Reprografie onder te brengen bij de hoofdafdeling Techniek.
- Onderzocht wordt of een doelmatiger beheer van het wagenpark van de Dienst mogelijk is, ondanks de strenge eisen die aan de beveiliging van dit wagenpark gesteld moeten worden.

Flankerend beleid

Het aan de Dienst toegekende bedrag voor flankerend beleid zal dit jaar ten volle besteed worden. Door DFEZ zal bezien worden of het mogelijk is dat vorig jaar voor dit doel toegekende maar ten onrechte niet bestede gelden naar 1988 kunnen worden overgeheveld.

HOOFDAFDELING PZ

Ook in deze verslagperiode werden de werkzaamheden van de meeste PZ-medewerkers beheerst door de gevolgen van:

- a. de opgelegde reductiemaatregelen;
- b. de invoering van het BBRA 1984.

ad a. De afbouw van radio-interceptiewerkzaamheden werd voltooid, alle betrokken medewerkers konden binnen de dienst worden verplaatst, voor enkelen daarvan zijn in het kader van het flankerend beleid opleidingsplannen opgesteld om hun plaatsing binnen de automatiseringsafdeling mogelijk te maken. Thans richt - wat de hoofdafdeling T betreft - alle personele zorg zich op de achtergebleven medewerkers, die geleidelijk naar andere, passende functies moeten worden bemiddeld.

Door zeer terughoudend vacatures te vervullen en maximaal de mogelijkheden te benutten om eigen medewerkers, vaak met scholingsopdrachten te verplaatsen, bereikte de Dienst per 1-1-1988 met een feitelijke bezetting van 658.5, het niveau dat pas in 1989 bereikt hoeft te worden. Wel worden knelpunten steeds meer voelbaar, verder verloop moet worden opgevangen, hetgeen de externe werving weer nieuwe impulsen heeft gegeven.

Ook vanuit PZ is een belangrijke bijdrage geleverd aan het project Decentrale Documentatie (DecDoc): een onderzoek om door een andere opzet van de administratieve en documentaire ondersteuning van het casework daadwerkelijk uitvoering te geven aan het streven "kleiner en beter". Vooral door een directe koppeling van casework en documentatie, ondersteund door kantoorautomatisering lijkt de kwaliteitsverbetering haalbaar. In kwantitatief opzicht wordt gehoopt op een 15-tal plaatsen.

ad b. De invoering van het BBRA 1984 is in deze periode voltooid. De verwachting, reeds in het vorige Panorama uitgesproken, dat PZ met een groot aantal bezwarenprocedures zou worden geconfronteerd, is helaas uitgekomen. Begin 1988 waren een 20-tal zaken voor de Bezwarencommissie functiewaardering in behandeling. Bij de behandeling van deze zaken blijkt, zowel voor klagers als voor het bevoegd gezag, het probleem van de geheimhouding. Veel extra overleg is noodzakelijk om enerzijds de belangen van de Dienst niet te schaden, doch tegelijkertijd de rechten van individuele medewerkers te waarborgen.

Het bijzondere karakter van de Dienst kwam ook op het terrein van de arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden tot uiting. De totstandkoming van de volgende "eigen" regelingen kunnen in dit verband worden genoemd;

- Regeling loopbaanvorming wat betreft de uitvoering van de primaire taken BVD (het zgn. loopbaanbeleid voor de categorie caseworkers en runners),
- Regeling bijzonder College van Advies inzake overleg met de Overlegcommissie BVD,
- Benoeming Voorzitter, leden en secretaris van het Bijzonder College,
- Beoordelingsvoorschrift Binnenlandse Veiligheidsdienst 1988,
- Leidraad voor het houden van functioneringsgesprekken bij de BVD,
- Eerste Arbo-jaarverslag met daaruit voortvloeiend de contacten met de Arbeidsinspectie om tot goede werkafspraken te komen en de betrokkenheid van de Arbeidsinspectie bij de nieuwbouwplannen te regelen.

Veel aandacht en tijd is gegeven aan de wijze waarop het overleg bij de Dienst wordt gevoerd. De bijzondere positie van de Overlegcommissie BVD (DC en BC in één Cie) maakt enkele afspraken noodzakelijk. Voorstellen zijn geformuleerd om enerzijds recht te doen aan een zo open en constructief mogelijk overleg, doch anderzijds een efficiënte werkwijze te waarborgen.

Op het opleidingsterrein zijn veel activiteiten opgepakt. Zo is een geheel op de dienstbehoefte afgestemde cursus "Schriftelijk rapporteren" tweemaal met succes gegeven; de eerste opleidingsactiviteiten samenhangend met de invoering van de SDM-ontwikkelingsmethodiek, zijn van start gegaan; daarnaast werd - deels in het kader van het flankerend beleid - gewerkt aan het verbeteren van het individueel functioneren door deelname aan ROI-cursussen, talenopleidingen en managementopleidingen.

Een bescheiden ontwikkeling is te melden op het gebied van de PZ-automatisering. De ervaringen met een eerste PC bij het Bureau Personeelsvoorziening zijn zeer gunstig. Daarnaast begint enig inzicht te komen in de wijze waarop de Personeels- en Salarisadministratie zich tot een doeltreffend management-informatiesysteem kan ontwikkelen.

Het gebruikelijk overzicht met personeelsmutaties over deze verslagperiode is bijgevoegd.

PERSONEELSSTATISTIEK

van 01 - 10 - 1987 tot 01 - 04 - 1988

	MANNEN				VROUWEN				TOTAAL			
	lager	middel	hoger	totaal	lager	middel	hoger	totaal	lager	middel	hoger	totaal
F.l.o.	-	4	-	4	-	-	-	-	-	4	-	4
57½-regeling	1	1	-	2	1	2	-	3	2	3	-	5
E.o.v.	1	-	-	1	4	1	-	5	5	1	-	6
Inval.pens.	-	-	2	2	1	-	-	1	1	-	2	3
Overleden	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Art.98 sub 6	1	1	-	2	-	-	-	-	1	1	-	2
TOTAAL	3	6	3	12	6	3	-	9	9	9	3	21
INDIENST	-	-	1	1	4	-	-	4	4	-	1	5

Deeltijdmedewerkers: 58

Opgemaakt, 1 april 1988

W
C